

Boeren Insecten Monitoring Agrarisch Gebied

Resultaten 2024

Jurriën van Deijk en Rik Wever, De Vlinderstichting

Lisa Ligtermoet, Kirsten Snels, Daisy Bosse, LTO Noord

Dorien Jansen en Tanja Verbij, BoerenNatuur

Datum: 11-12-2024

De meeste foto's in het rapport zijn gemaakt door de boeren zelf en mogen niet zonder toestemming worden gebruikt.

---

1 Inleiding

Vlinders en andere insecten vormen een groot deel van de biodiversiteit. Vlinders vervullen belangrijke functies binnen een ecosysteem als bestuiver, voedselbron voor andere dieren en onderdrukker van plantengroei. Vlinders zijn insecten met een korte levenscyclus: soms hebben ze wel twee of drie verschillende generaties per jaar. Daardoor reageren ze snel op veranderingen in hun leefomgeving. Veranderingen zijn dus direct zichtbaar in de soortensamenstelling en de hoeveelheid vlinders en hierdoor zijn het goede indicatoren voor veranderingen in de omgeving.

In Nederland leven ongeveer 55 soorten dagvlinders en 2350 soorten nachtvlinders. De nachtvlinders worden onderverdeeld in ongeveer 850 soorten macronachtvlinders en 1500 soorten microvlinders. Macronachtvlinders zijn meestal groter dan 10mm en microvlinders kleiner dan 10mm. Binnen BIMAG worden alle macronachtvlinders geteld en ook de buxusmot, een goed herkenbare grote microvinder. De rol van nachtvlinders in het agrarisch gebied is nog slecht onderzocht. Maar uit een groeiend aantal onderzoeken blijkt dat nachttactieve insecten zoals nachtvlinders en kevers een wezenlijke bijdrage leveren aan het bestuiven van gewassen. Uit onderzoek van De Vlinderstichting i.s.m. Wageningen University blijkt dat aardbeien overdag en 's nachts in gelijke mate worden bestoven (Fijen et al., 2023). Het is alleen niet duidelijk welke nachtelijke bestuivers hiervoor verantwoordelijke zijn. Daarnaast zijn rupsen van nachtvlinders een belangrijke, eiwitrijke, voedselbron voor (de jongen van) weidevogels. Mogelijk spelen de rupsen van nachtvlinders ook een rol bij de balans van de bodem voor beluchting en vochtregulatie. Ellis et al. (2013) hebben een voorlopige rode lijst van alle 841 toen in Nederland waargenomen soorten gepubliceerd. Op deze lijst staan 15 soorten als verdwenen, 109 soorten als onbekend, 71 als ernstig bedreigd, 141 als kwetsbaar, 96 als gevoelig, 106 als bedreigd en 304 soorten als niet bedreigd beschreven. Van deze 841 soorten, planten 625 zich ook voort in Nederland.

1.1 BIMAG

In 2019 zijn LTO Noord, BoerenNatuur en De Vlinderstichting met financiële ondersteuning van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) het project Boeren Insecten Monitoring Agrarisch Gebied (BIMAG) gestart. Gedurende de eerste subsidieperiode van 2019 t/m 2022 is met een grote groep agrarisch ondernemers gewerkt aan de volgende doelstellingen:

- 1. Inzicht krijgen in de wijze waarop agrariërs nacht- en dagvlinders kunnen en willen tellen.
- 2. Validatie van de LedEmmer en de telroute om vlinders te tellen in het agrarisch gebied.
- 3. Data verzamelen die meegenomen kunnen worden in het Netwerk Ecologische Monitoring (NEM) ter validatie van het telmiddel.

Deze drie doelstellingen moeten resulteren in het op duurzame wijze verankeren van BIMAG in het NEM. Daaraan wordt in de tweede subsidieperiode van 2023 t/m 2027 verder gewerkt. Door over een langere periode aantallen dag- en nachtvlinders te monitoren in het agrarisch gebied kunnen we een goed onderbouwde langjarige aantalstrend van vlinders in het agrarisch gebied verkrijgen. Door op soortniveau te tellen, krijgen we beter zicht op mogelijke oorzaken van veranderingen en kan de effectiviteit van natuurmaatregelen worden vastgesteld. De korte lijntjes tussen betrokken agrariërs en begeleidende partijen LTO Noord, BoerenNatuur en De Vlinderstichting bevordert de kennisontwikkeling over biodiversiteit in het agrarisch gebied en manieren om die biodiversiteit te stimuleren binnen de dagelijkse praktijk op het agrarisch bedrijf.

1.2 Nacht- en dagvlindergegevens

Alle gegevens die worden doorgegeven door BIMAG-deelnemers zijn volledig anoniem en worden na validatie opgenomen in het meetnet (nacht)vlinders van De Vlinderstichting (<https://www.vlinderstichting.nl/meetnetten/>). De meeste tellingen binnen het meetnet nachtvlinders werden tot voor kort in het stedelijk gebied uitgevoerd en in mindere mate in natuurgebieden. De laatste jaren neemt het aantal meetpunten ook in het agrarisch gebied toe tot zo'n 43% van alle meetpunten in Nederland.

De meetpunten in het agrarisch gebied zijn erg belangrijk om te weten hoe het met de (nacht)vlinderstand in Nederland gaat. Iets meer dan tweederde van de gegevens die in het agrarisch gebied worden verzameld komen uit BIMAG en vormen zoals eerder gezegd een belangrijke bron van informatie over de (nacht)vlinderstand waarmee op den duur trends kunnen worden bepaald. De verwachting is dat we aan het eind van deze subsidieperiode daar meer over kunnen zeggen.

1.3 Deelnemers 2023-2027

We streven in de periode 2023 t/m 2027 naar zo'n 180 actieve deelnemers per jaar. Idealiter tellen deelnemers meerdere jaren achtereenvolgend, zodat we voor de meetlocaties aantalseries hebben door de jaren heen. Afgelopen periode heeft BIMAG al waardevolle informatie opgeleverd over het effect van natuurmaatregelen zoals bloemrijke akkerranden en kruidenrijk grasland. In 2023 en 2024 hebben we deelnemers geworven met speciale aandacht voor fruittelers en deelnemers met houtige opslag zoals houtwallen, struwelen of houtsingels. Hierdoor kunnen we in de komende periode niet alleen uitspraken doen over (nacht)vlinders en in welke gewassen welke soorten voorkomen binnen de akkerbouw en de veeteelt, maar ook in de fruitteelt. En weten we meer over het effect van houtige opstanden op de vlinderstand, naast de informatie die we al hebben over bloemrijke akkerranden en kruidenrijk grasland.

1.4 Bevorderen van de biodiversiteit op je bedrijf

Een van de voornaamste resultaten uit de eerste BIMAG-periode is dat het nemen van natuurmaatregelen zin heeft. De hoogste aantallen nachtvlinders en soorten nachtvlinders vinden we in bloemrijke akkerranden en op kruidenrijk grasland. Op gangbaar akker- en grasland blijft het aantal vlinders en het aantal soorten achter. Op het erf is de soortenrijkdom hoger dan op gangbare percelen. Wat zegt dat over de mogelijkheden om biodiversiteit te bevorderen op het bedrijf?

Veel van de maatregelen die genomen worden om vlinders te helpen zijn gericht op het aanbieden van voedsel (nectar) voor de volwassen vlinders. En hoewel dit belangrijk is, is dit niet het enige wat vlinders nodig hebben. Twee andere belangrijke voorwaarden voor vlinders om te overleven en zich voort te planten zijn voedselplanten voor de rupsen (waardplanten) en beschutte plaatsen om op te warmen en te overwinteren.

1.4.1 Inrichting

Nectarplanten: Volwassen vlinders hebben nectar nodig als energiebron. Aangezien vlinders vliegen van het vroege voorjaar tot de late herfst is het van belang dat er gedurende die gehele periode bloeiende planten aanwezig zijn. Dat kunnen bloemrijke akkerranden, kruidenrijke graslanden of bloeiende struiken zijn, maar ook een (kruiden)tuin of overhoekje op het erf waar de planten die spontaan opkomen blijven staan.

Waardplanten: Veel rupsen leven specifiek van één of meer soorten planten. Dit zijn uitsluitend inheemse plantensoorten, soorten die hier van nature voorkomen. Door de aanwezigheid van verschillende soorten planten (grassen, kruiden, struiken en bomen) wordt de diversiteit aan vlinders gestimuleerd. De rupsen van veel soorten nachtvlinders leven van struiken en bomen. Opgaand hout op het erf en landschapselementen als houtwallen en struiken stimuleren dus direct de aanwezigheid van veel soorten nachtvlinders.

Warmte en beschutting: In het algemeen vliegen vlinders pas als hun lichaamstemperatuur tenminste 20°C is. Op een zonnige warme dag warmt een vlinder makkelijk op. Bij minder warm weer zijn vlinders afhankelijk van beschutte plekken, daarom zijn vlinders vaak te vinden in de luwte van struiken, heggen, houtwallen en bosranden. Op koude, bewolkte dagen houden ze zich hier schuil en wachten tot het weer beter wordt.

Overwinteren: De manier waarop vlinders overwinteren varieert van soort tot soort. Sommige soorten doen dat als pop, andere als rups of eitje en er zijn ook soorten die als imago in de herfst de winterrust ingaan. Ook de plek waar soorten overwinteren varieert enorm. Sommige rupsen en poppen overwinteren onder de grond, andere soorten verblijven gedurende de winter in de strooisellaag tussen snoeihout of dode, droge plantenresten. Weer andere soorten zetten hun eitjes af laag in de vegetatie of trekken zich daar als rups terug om te verpoppen.

1.4.2 Insectenvriendelijk beheer

Uit voorgaande valt op te maken dat vlinders (en dat geldt ook voor andere insecten) een enorme variatie hebben aan strategieën om te overleven en zich voort te planten. Als je biodiversiteit wilt stimuleren op je bedrijf dan is variatie dan ook het toverwoord. Variatie in beplanting, maar ook variatie in het beheer van de natuurelementen. Vlinders en andere insecten zijn geholpen met een structuurrijke vegetatie en geleidelijke overgangen. Voor de overleving zijn soorten afhankelijk van vegetatie die voor een deel blijft overstaan. Dat is goed voor de aanwezigheid van nectar en waardplanten maar ook beschutte plekken om te schuilen en te overwinteren. Dat heeft dan ook consequenties voor b.v. het maaibeheer: maai gefaseerd (laat ten minste 15% staan, liever meer), stel de maaibalk hoger af (door minimaal 10 cm vegetatiehoogte aan te houden is de kans dat eitjes, rupsen en poppen overleven groter). Meerjarige kruidenranden (geldt ook voor volvelds) en niet-kerende grondbewerking zijn ook bevorderlijk voor de overleving van vlinders in de verschillende levensstadia en andere insecten en bodemdieren.

Meer informatie over insectenvriendelijk inrichting en beheer vind je in publicaties van Rintjema et al. (2018) en Van de Nadort (2020).

1.4.3 Bijen

Om een beeld te schetsen hoe je je beheer het beste kunt aanpassen ten behoeve van de bestuivers, geeft Arno van Stipdonk hieronder een voorbeeld. Deze is voornamelijk gericht op bijen en hommels, maar kan natuurlijk ook breder worden getrokken naar andere soorten bestuivers, zoals nachtvlinders, die zeker mee zullen profiteren.

Er komen in Nederland ongeveer 370 soorten wilde bijen voor waarvan 55 % op de Rode Lijst staat. Vooral hommels, bijen die uitsluitend stuifmeel van klaversoorten verzamelen en soorten die van oudsher op akkers voorkomen hebben het moeilijk. Bij diverse BIMAG-deelnemers worden reeds natuurmaatregelen toegepast zoals bloemrijke akkerranden, kruidenrijk grasland of zijn heggen of struwelen aangeplant. Hieronder worden voor een aantal beheeradviezen gegeven om de (wilde) bijenpopulatie een positieve impuls te geven.

Kruidenrijke akkerrand

Gebruik een gifvrij zaadmengsel met diverse inheemse akkerkruiden. Vooral kruisbloemigen (bijvoorbeeld koolzaad, raapzaad of herik) en rode klaver zijn een zeer waardevolle voedselbron voor wilde bijen. Andere voorbeelden van goede akkerkruiden zijn akkermunt, akkerandoorn, klaproos, akkerogentroost, melkdistel, akkerdistel, luzerne, klein streepzaad, harige ratelaar, wilde peen en korenbloem. Het is wel belangrijk dat het mengsel tijdig wordt ingezaaid zodat

---

de kruiden in bloei staan gedurende de vliegtijd van de wilde bijen. Het is ook belangrijk om jaarlijks een gelijkwaardig kruidenmengsel in te zaaien zodat er voor een nieuwe generatie wilde bijen ook voedsel aanwezig is.

Bloemrijk grasland

Ook in kruidenrijke graslanden worden vaak mengsels van verschillende planten ingezaaid. Deze graslanden kunnen evenals bloemrijke akkers een zeer waardevolle toevoeging zijn indien er voor wilde bijen waardevolle voedselplanten worden ingezaaid. Voorbeelden hiervan zijn rode en witte klaver, rolklaver, wilde peen, knoopkruid, klein streepzaad en gewoon biggenkruid. Overigens is ook paardenbloem een zeer belangrijke voedselbron voor veel soorten wilde bijen in het voorjaar, een periode waarin niet veel bloeiende planten aanwezig zijn. Het is voor de bijen belangrijk dat er altijd een deel van de bloemen in bloei staan. Dus een bloemrijke strook laten overstaan tijdens iedere maaibeurt kan een positieve impuls geven aan de bijenpopulatie. Ook bloemrijke bermen langs een sloot of onverharde weg kan een goede oplossing zijn om bijen een goede voedselbron aan te bieden. Om te voorkomen dat de bloeiende kruiden is jaarlijks (gefaseerd) maaien wel noodzakelijk.

Nestgelegenheid

Behalve voedsel hebben veel bijen ook behoefte aan een goede plek waar ze kunnen nestelen. Een bijenhotel is een goede oplossing voor een aantal soorten maar veruit de meeste soorten (250) maken een nest in de bodem wat ze zelf graven. Vaak doen ze dit in kale bodem of op een open plek tussen de vegetatie. Diverse soorten nestelen bijvoorbeeld in wat hoger gelegen zandwegen die niet snel onder water staan. Helaas wordt op veel zandwegen puin gedeponeerd waardoor deze ongeschikt worden als nestelplek. Ook een hoop leemrijk zand waarvan een steile kant op het zuiden gericht is kan aan veel soorten bijen een goede nestgelegenheid bieden. Hierbij is het belangrijk dat deze steile kant niet dichtgroeit met planten of gras, er moeten in ieder geval open stukken zand aanwezig blijven om als nestelplek geschikt te blijven. Bij het weghalen van de vegetatie mag niet teveel zand worden weg geschept zodat de ondergrondse nesten niet worden beschadigd. Nesten van bijen kunnen ongeveer 5 tot 60 centimeter diep zijn. Voor hommels zijn rommelhoekjes belangrijk waar ze kunnen nestelen. Ze nestelen bijvoorbeeld in verlaten muizenholen, een holle boom, tussen mos in de onderlaag van de vegetatie of in een spouwmuur. Bijvoorbeeld een hoop tegen een voederkuil met rust laten of een warme plek op de hoek van een perceel en wat rommelig laten worden kan voor hommels een goede oplossing zijn.

1.5 Basiskwaliteit Natuur

Jarenlang is het natuurbeleid gericht geweest op bescherming, inrichting en beheer van natuurgebieden en bijzondere soorten. Ook in het Agrarisch Natuur en Landschapsbeheer

(ANLb) ligt de focus op doelsoorten, veelal niet alledaagse soorten, die opgenomen zijn in de Europese richtlijnen. Ondertussen gaat een deel van de tot voor kort algemenere soorten achteruit. Het stedelijk en agrarisch gebied zijn niet meer vanzelfsprekende leefomgevingen voor die soorten. Vanuit deze achtergrond is het concept Basiskwaliteit Natuur (BKN) in 2018 gelanceerd door Vogelbescherming Nederland. Inmiddels heeft het Ministerie van LNV het concept BKN omarmd en ondersteunt de praktische uitwerking ervan (door onder andere de soortenorganisaties). Basiskwaliteit Natuur wil de (tot voor kort) algemene soorten, algemeen houden. Binnen het agrarisch gebied is een hele reeks aan indicatorsoorten benoemd waarvan de aan of afwezigheid staat voor een bepaald landschap, biotoop of omgevingsfactor. Daarbij worden de volgende categorieën gehanteerd:

- Landschappen: agrarisch heuvelland, agrarisch klei en laagveen en agrarische zandgronden
- Biotopen: open water, moeras, pionier/akker, grasland/berm, bloemrijk, houtwal/bos en bomen
- Omgevingsfactoren: voedselrijkdom, vochtigheid, verbindingen (tussen biotopen) en soort beheer

In totaal zijn zeventien soortgroepen uitgekozen zoals dag- en nachtvlinders, maar ook korstmossen, landslakken, amfibieën en vogels. De gegevens die o.a. verzameld worden binnen BIMAG laten zien welke soorten die staan voor het agrarisch landschap en bijbehorende biotopen het goed doen en welke minder frequent waargenomen worden. Het werken met de Basiskwaliteit Natuur is op dit moment in een pilot-fase. De bruikbaarheid van de gekozen soorten als indicator voor de kwaliteit van de natuur in de verschillende landschappen en biotopen als ook de omgevingsfactoren wordt nog verder onderzocht en geëvalueerd. Dat geldt bijvoorbeeld voor het voorkomen van de gekozen nachtvlindersoorten welke vooral gericht is op het veenweide-gebied.

1.5.1 Basiskwaliteit Natuur: nachtvlinders

In tabel 1 staan de nachtvlinders die op de lijst Basiskwaliteit Natuur zijn vermeld met daarbij de landschappen en biotopen waar de verschillende nachtvlinders voorkomen. Van de nachtvlinders is op dit moment minder bekend dan van bijvoorbeeld de dagvlinders waardoor de gevoeligheid van nachtvlinders voor omgevingsfactoren als voedselrijkdom en vochtigheid, maar ook verbindingen en beheer nog niet echt bekend is. Onder het hoofdstuk resultaten wordt bij de nachtvlinders per soort weergegeven hoeveel exemplaren er zijn waargenomen en op hoeveel bedrijven de soort is gezien.

Tabel 1: Soorten nachtvlinders op de lijst van de Basiskwaliteit Natuur, en het voorkomen hiervan per type leefomgeving.

Nederlandse naam	Agrarisch heuvelland	Agrarisch kei en laagveen	Agrarisch zandgronden	Moeras	Pionier en akker	Graslanden en bermen	Bloemrijk	Houtwallen en bossen
bruine daguil			x			x		
egale rietboorder		x		x		x		
egelskopboorder		x		x		x		

---

gele lis-boorder		x		x		x	
gestippelde rietboorder		x		x		x	
gestreepte goudspanner			x			x	
gestreepte rietuil		x		x		x	
gevlamde rietuil		x		x			
goudvenstertje		x		x			
grote beer		x		x		x	
klaverspanner	x	x				x	x
kleine rietvink		x		x		x	
koperuil	x	x	x			x	
mi-vlinder			x			x	
moeraswalstrospanner		x		x		x	
ratelaarspanner	x					x	
rietluipaard		x		x		x	
rietvink		x		x		x	
sint-jansvlinder		x	x			x	x
vals witje	x					x	
wikke-uil	x					x	

1.5.2 Basiskwaliteit Natuur: dagvlinders

In tabel 2 staan de dagvlinders die op de lijst Basiskwaliteit Natuur zijn vermeld met daarbij de landschappen en biotopen waar de verschillende dagvlinders voorkomen. Van dagvlinders weten we beter dan van de nachtvlinders hoe ze reageren op de verschillende omgevingsfactoren. Zo weten we vanuit onderzoek dat verschillende vlinders gevoelig zijn voor drogere omstandigheden (argusvlinder, klein geaderd witje en koevinkje) of voedselrijke omstandigheden (argusvlinder, bruin blauwtje, groot dikkopje, hooibeestje, icarusblauwtje, kleine vuurvlinder, koevinkje, oranje zandoogje en zwarsprietdikkopje). Onder de resultaten bij de dagvlinders wordt weergegeven hoeveel exemplaren van elke soort en op hoeveel bedrijven elke soort is waargenomen.

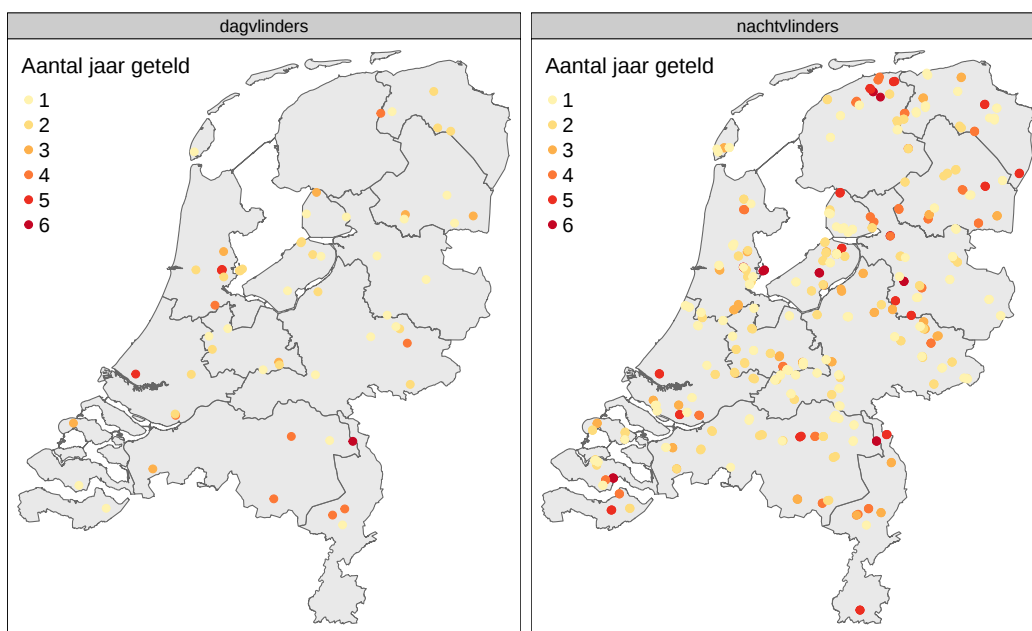
Tabel 2: Soorten dagvlinders op de lijst van de Basiskwaliteit Natuur, en het voorkomen hiervan per type leefomgeving.

Nederlandse naam	Agrarisch heuvelland	Agrarisch kei en laagveen	Agrarisch zandgronden	Moeras	Pionier en akker	Graslanden en bermen	Bloemrijk	Houtwallen en bossen
argusvlinder	x	x	x			x	x	
bont zandoogje	x	x	x					x
bruin blauwtje	x		x		x	x	x	
bruin zandoogje	x	x	x			x	x	x
groot dikkopje	x		x			x	x	x
hooibeestje	x	x	x			x		
icarusblauwtje	x	x	x		x	x	x	
klein geaderd witje	x	x	x			x	x	
kleine vos	x	x	x			x	x	x
kleine vuurvlinder	x	x	x			x	x	
koevinkje	x		x			x		
landkaartje	x	x	x				x	x
oranje zandoogje			x			x	x	x
oranjetipje	x		x			x	x	x
zwartsprietdikkopje	x	x	x			x	x	

2 De deelnemers

Sinds 2019 hebben in totaal 207 boeren aan BIMAG meegedaan en daadwerkelijk tellingen doorgegeven: 22 in 2019, 46 in 2020, 69 in 2021, 93 in 2022, 129 in 2023, en 140 in 2024. Zoals te zien is in (figuur 1) liggen de bedrijven van de deelnemer mooi verspreid door Nederland heen en zijn er maar een paar regio's waar we deelnemers missen. De afgelopen vijf jaar is het aantal deelnemers aan BIMAG gestaag gegroeid. Doel voor de komende periode is om elk jaar van 150 actieve deelnemers tellingen binnen te krijgen. Dat er zoveel boeren meedoen is een mooi resultaat, maar om iets te kunnen zeggen over hoe het gaat met de nachtvlinders in het agrarisch gebied zijn juist ook de tellingen erg belangrijk die meerdere jaren worden uitgevoerd. Daarom zijn we ook erg blij dat 67 deelnemers twee jaar hebben geteld, 34 deelnemers drie jaar hebben geteld, 24 deelnemers vier jaar hebben geteld, 8 deelnemers vijf jaar hebben geteld en maar liefst 8 van de 22 deelnemers die in 2019 zijn begonnen ook in 2024 hebben geteld, en daarmee zes jaar achter elkaar hebben geteld!

In de volgende hoofdstukken van dit rapport worden de meetresultaten weergegeven die jij als deelnemer aan BIMAG hebt doorgegeven (hoofdstuk 3) en wordt een samenvatting gegeven van de resultaten van alle deelnemers (hoofdstuk 4). Het rapport wordt dus op maat gemaakt voor elke deelnemende agrariër. Daarna worden de resultaten van alle deelnemers van het project weergegeven sinds 2019.

Figuur 1: Locaties van de deelnemende boeren aan BIMAG sinds 2019. Maar liefst acht boeren die in 2019 begonnen zijn tellen al alle zes de jaren!

4 Meetresultaten nachtvlinders BIMAG-totaal

In dit hoofdstuk worden alle waarnemingen meegenomen van de gevangen macronachtvlinders en buxusmotten van 207 boeren die vanaf 2019 gegevens hebben doorgegeven. Tot nog toe zijn er gedurende het project (11-12-2024) 97419 nachtvlinders op naam gebracht, waarvan 23923 in 2024. Sinds 2019 zijn er gedurende 4574 nachten LedEmmers geplaatst, waarvan 1269 nachten in 2024. Elke vangnacht staat voor drie gezette LedEmmers! Gedurende het hele BIMAG-project zijn er in totaal 530 soorten (558 inclusief verzamelsoorten) macronachtvlinders en de buxusmot waargenomen van de in totaal 860 soorten die in Nederland voorkomen. Dit waren er 408 in 2024. Een overzicht van deze gegevens is terug te zien in 3.

Tabel 3: Samenvattende nachtvlindergegevens per jaar.

	2024	2023	2022	2021	2020	2019	Totaal
Aantal deelnemers	140	129	93	69	46	22	207
Aantal exemplaren	23923	27627	22146	11460	8652	3611	97419
Aantal soorten	408	410	402	348	291	117	558
Aantal vangnachten	3806	3749	2816	2026	1003	322	13722

4.1 Algemene soorten

De 10 meest waargenomen soorten in 2024, aangevuld met de gegevens uit de voorgaande jaren is te zien in tabel 4. Met 17 exemplaren was de halmrupsvlinder of weidehalmuiltje de meest waargenomen soort van 2024, gevolgd door gewone breedvleugeluil met 53 exemplaren en de zwarte-c-uil met 273 exemplaren. De tien meest waargenomen soorten zorgen in 2024 voor 42% van het totaal aantal waargenomen nachtvlinders. De verschillen in aantallen exemplaren gevangen per soort door de jaren heen wordt waarschijnlijk veroorzaakt door de natuurlijke variatie in populatiegrootte. Veel soorten hebben eens in de zoveel jaar een relatief goed jaar. De hele lijst aan waargenomen soorten binnen BIMAG is terug te vinden in bijlage V.

Tabel 4: Nachtvlinder top 10 uit 2024, aangevuld met waarnemingen tussen 2019-2023.

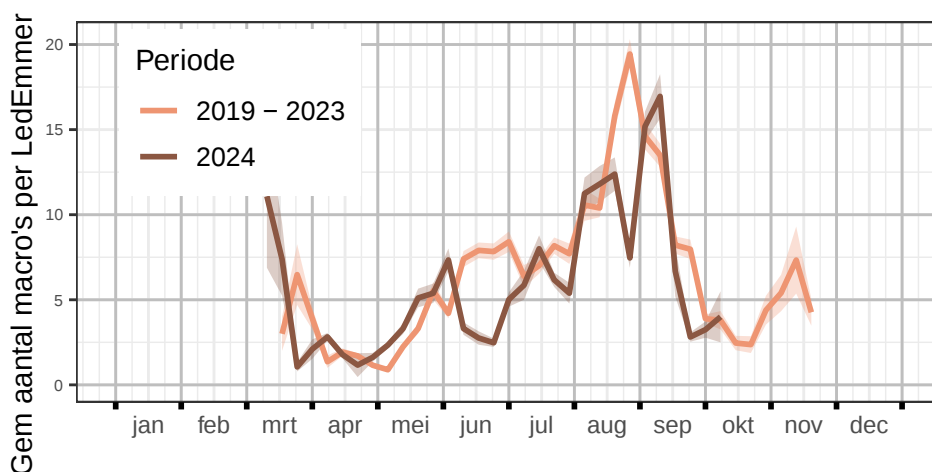
soort	2019	2020	2021	2022	2023	2024
halmrupsvlinder of weidehalmuiltje	17	734	706	1041	1437	1576
gewone breedvleugeluil	53	212	792	2500	1098	1512
zwarte-c-uil	273	367	651	1956	1360	1352
gewone grasuil	1119	1287	1292	2003	1930	1195
huismoeder	371	550	698	813	1981	1070
kleine beer	34	220	207	201	447	940
witte tijger	2	68	253	1017	828	633
bleke grasuil	115	127	81	361	1072	625
vierkantvlekuil	181	207	354	576	1016	624
stro-uiltje	4	33	73	251	121	616

4.2 Variatie in de hoeveelheid nachtvlinders per avond

Per bedrijf worden drie LedEmmers geplaatst. Per avond is er veel variatie in de hoeveelheid vlinders die wordt gevangen. Factoren die een rol spelen bij de hoeveelheid vlinders in de val zijn onder andere:

- Lichtconcurrentie: Bij veel lichtvervuiling, bijvoorbeeld kunstlicht of de maan, worden minder vlinders gevangen. Met bewolking vang je dan vaak ook meer vlinders. De maan is dan niet zichtbaar en de temperatuur blijft ook vaak hoger.
- Temperatuur: Nachtvlinders zijn koudbloedig. Dat betekent dat ze zich eerst op moeten warmen voordat ze kunnen vliegen. Dit doen ze door eerst hard met de vleugels te bewegen. Dit kost energie en de vlinders vliegen daarom minder bij lagere temperatuur. Hoe warmer het is hoe minder energie het kost en hoe meer vlinders je dus vangt.

In 2024 werden er gemiddeld 6 nachtvlinders aangetroffen in één per LedEmmer en één nacht. Dit aantal verschilde veel van week tot week, zoals terug is te zien in figuur 2. De soorten die het meest zijn waargenomen, zijn voornamelijk in augustus/september actief.

Figuur 2: Gemiddeld aantal waargenomen nachtvlinders per LedEmmer per week verdeeld in 2024 in vergelijking met de gemiddelden over 2019-2023. De soorten van grassen en kruiden hebben de piek in augustus en september.

4.3 Landgebruik en de LedEmmers

Van elke LedEmmer is genoteerd in wat voor type begroeiing (erf, gewas, landschapselement) hij staat (tabel 5). Hiervoor zijn de Interprovinciale inventarisatie-eenheden (IPI's) voor floristisch, vegetatiekundig en hydrobiologisch onderzoek aangehouden (Van Duuren, 2005). Alle typen begroeiing zijn toe te kennen aan een IPI, op vogelakker en keverbank na. Deze zijn als vegetatietype toegevoegd aan de lijst. De LedEmmers trekken vanaf enkele meters rondom de emmer nachtvlinders aan. Daarom staan de LedEmmers in een bepaalde vegetatie minstens 25 meter van andere gewassen of landschapselementen af waardoor voornamelijk de vlinders

uit die bepaalde vegetatie worden gevangen. Dit is mogelijk voor biotopen met wat groter oppervlak, maar lastiger voor de vaak lijnvormige landschapselementen.

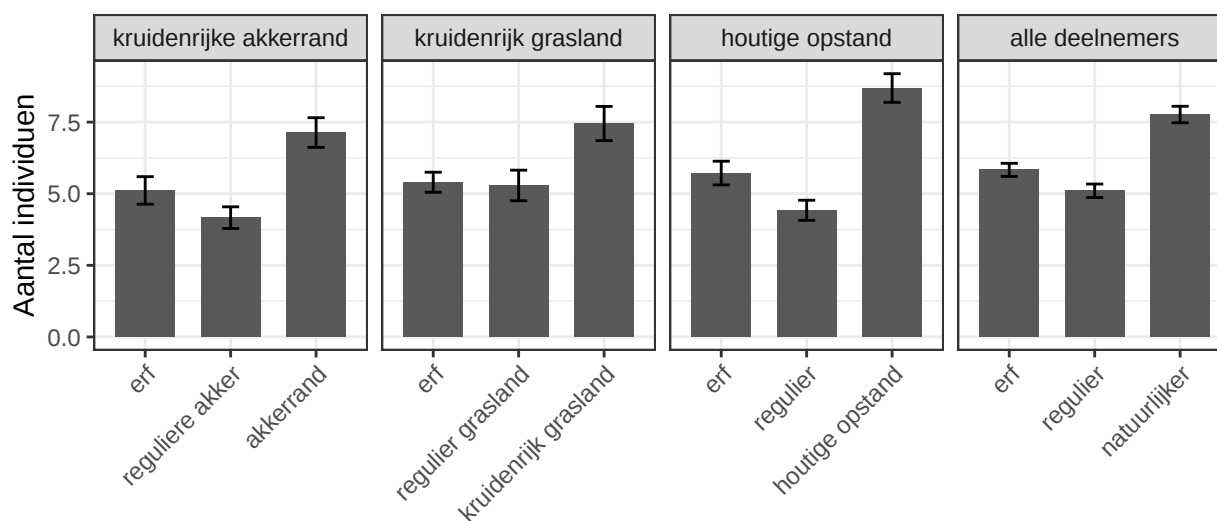
In de volgende paragraaf worden de verschillen geanalyseerd tussen de locaties erf, regulier en natuurmaatregel. Dat staat uitgewerkt voor alle deelnemers gezamenlijk zonder onderscheid te maken tussen verschillen in regulier beheer en tussen verschillen in natuurmaatregel. Daarnaast worden de verschillende natuurmaatregelen ook apart bekeken en vergeleken met erf en regulier beheer: akkerrand (IPI 426), kruidenrijk grasland (IPI 413) en houtige opslag (IPI 100, 165, 170, 174, 175, 176, 178).

Tabel 5: Aantal meetpunten per verschillende Interprovinciale Inventarisatie Eenheid in 2024.

IPI	aant_telpunten	beschrijving
521	132	Erven, volkstuinen en moestuinen
411	64	Grasland en hooiland
413	38	Cultuurgrasland met een natuurlijke inslag
426	30	Akkerranden
170	28	Houtwallen, kaden, windsingels e.d.
440	17	Hakvruchtakkers
423	13	Intensief fruitteeltgebied
420	11	Akkers
100	8	Bossen, struwelen, singels e.d.
424	8	Boomkwekerijen
174	5	(Mei)doornhagen
421	5	Grootschalig akkerland
451	5	Overhoekjes
412	4	Graslanden met boomgaard of populierenaanplant
vogelakker	4	Vogelakker
175	3	Elzen-essensingels
341	3	Drinkputten, dobben en poelen
416	3	Perceelsranden in gras- en hooilanden
430	3	Graanakkers
754	3	Slootkanten
422	2	Kleinschalig akkerland
425	2	Bollenveld
voedselbos	2	NA
146	1	Eendenkooien
176	1	Eiken-berkensingels
441	1	Aardappelakkers
443	1	Maisakkers
633	1	Binnendijken
637	1	Onbeplante tuinwallen en schurvelingen
725	1	Oude beekarmen
keverbank	1	NA

4.4 Aantal exemplaren per type landgebruik

Iedere deelnemer heeft i.h.a. een LedEmmer op het erf, een op een regulier beheerd perceel en een derde op een locatie waar een bepaalde ingreep is gedaan ten behoeve van de natuur. In bijlage 10 staan de IPI's, met daarbij de grove driedeling waarbij ze zijn ingedeeld naar erf, regulier en natuurmaatregel. De meest voorkomende natuurmaatregelen binnen BIMAG zijn kruidenrijke akkerrand (IPI akkerrand), kruidenrijk grasland (IPI cultuurgrasland met natuurlijke inslag) en houtige opslag (allerlei typen natuurelementen bestaande uit bomen en/of struiken). Hierdoor hebben we genoeg deelnemers om het effect te meten van die natuurmaatregelen t.o.v. het regulier beheerd land. In figuur 3 staan de aantallen nachtvlinders gevangen per vangnacht weergegeven onderverdeeld naar type landgebruik. De vier staafdiagrammen geven van links naar rechts de resultaten weer van akkerbouwers met natuurmaatregel kruidenrijke akkerrand, veetelers met natuurmaatregel kruidenrijk grasland, alle deelnemers met een natuurmaatregel die valt onder opgaand hout en alle deelnemers aan BIMAG. De rechter grafiek laat zien dat op de onderzochte bedrijven significant hogere aantallen nachtvlinders zijn aangetroffen op de locaties met een natuurmaatregel dan op het erf en op regulier beheerde percelen. Op het erf zijn gemiddeld iets meer nachtvlinders aangetroffen dan op het regulier beheerde land.

Figuur 3: Gemiddeld aantal nachtvlinders per nacht per LedEmmer in 2024. De grafiek laatst eerst de deelnemers zien met akkerranden, als tweede die met kruidenrijke graslanden, als derde die met een houtige opstand en de laatste grafiek laat de gegevens zien van alle deelnemers. De foutbalk die is weergegeven is de standaardfout

In de linker grafiek zijn de verschillen tussen de drie locaties van 26 deelnemende BIMAG akkerbouwers met akkerranden te zien. In de akkerranden worden gemiddeld bijna anderhalf keer zoveel nachtvlinders aangetroffen dan op de reguliere akkers. Het aantal op het erf ligt tussen het aantal aangetroffen nachtvlinders in de akkerranden en op de reguliere akkers in. Bij de veehouders (tweede grafiek van links) is met 37 deelnemers het kruidenrijk grasland de meest voorkomende natuurmaatregel. Het aantal exemplaren in de natuurmaatregel

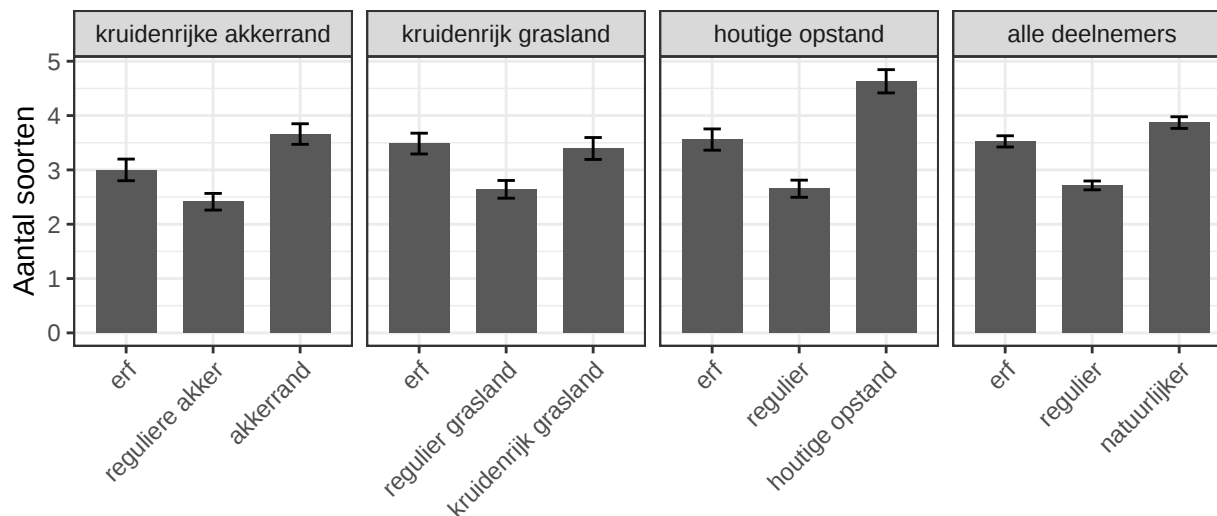

(kruidenrijk grasland) ligt duidelijk hoger dan op het erf en op regulier beheerd land. Op het erf ligt het gemiddelde aantal nachtvlinders iets boven die op het reguliere grasland. De natuurmaatregel houtige opstand (derde grafiek van links) is op 41 bedrijven aangetroffen en vergeleken met regulier beheerde percelen binnen zowel akkerbouw, als veeteelt en een enkele fruitteler. Het gemiddelde aantal nachtvlinders aangetroffen in de natuurmaatregel houtige opstand ligt significant hoger dan op de regulier beheerde percelen en het erf. De aantallen op het erf liggen iets hoger dan op de regulier beheerde percelen.

De aantallen nachtvlinders aangetroffen op de reguliere akker en regulier grasland is vergelijkbaar en ligt rond de vijf exemplaren per vangnacht. Het gemiddelde aantal nachtvlinders per vangnacht in de natuurmaatregel houtige opstand ligt met zo'n 8,7 individuen hoger dan de natuurmaatregelen kruidenrijk grasland en akkerrand. Natuurmaatregel kruidenrijk grasland en akkerrand scoren tussen de 8 en 9 exemplaren per vangnacht. Op het erf ligt het aantal tussen de 6 en 7,5 exemplaren, waarbij het erf van de deelnemers met houtige opstand iets hoger scoort dan op de erven van de veehouders en akkerbouwers. Het nemen van natuurmaatregelen heeft dus zin. De hoogste aantallen nachtvlinders worden daar aangetroffen met houtige opstand als koploper. Verder liggen de aantallen op het erf iets hoger dan op de regulier beheerde percelen.

4.4.1 Aantal soorten per type landgebruik

Naast het aantal individuen is ook het aantal soorten op de verschillende meetlocaties bekend. In figuur 4 is voor de verschillende vormen van landgebruik het gemiddeld aantal soorten per meetpunt af te lezen. De vier staafdiagrammen geven van links naar rechts de resultaten weer van akkerbouwers met natuurmaatregel kruidenrijke akkerrand, veetelers met natuurmaatregel kruidenrijk grasland, alle deelnemers met een natuurmaatregel die valt onder opgaand hout en alle deelnemers aan BIMAG. De rechter grafiek laat zien dat op de onderzochte bedrijven in de natuurmaatregel de hoogste diversiteit aan soorten nachtvlinders wordt aangetroffen: gemiddeld bijna vier. Op het erf zijn dit er net iets minder en op de regulier beheerde perceel ligt het aantal soorten onder de drie.

Figuur 4: Gemiddeld aantal soorten nachtvinders per nacht per LedEmmer in 2024. De grafiek laatst eerst de deelnemers zien met akkerranden, als tweede die met kruidrijke graslanden, als derde die met een houtige opstand en de laatste grafiek laat de gegevens zien van alle deelnemers. De foutbalk die is weergegeven is de standaardfout.

Voor de akkerbouw (linker grafiek) geldt dat het hoogste aantal soorten aangetroffen wordt in de natuurmaatregel akkerrand en op het erf (bijna vier soorten), op de reguliere akkers wordt gemiddeld iets minder dan drie soorten gezien. Het aantal soorten op kruidrijk grasland (tweede grafiek van links) ligt met 3,5 hoger dan op de regulier beheerde percelen (2,5 soort), het erf ligt met iets meer dan drie soorten daar tussen in. Het gemiddeld aantal soorten per vangnacht bij de deelnemers met houtige landschapselementen (derde grafiek van links) scoort op alle fronten het hoogst. Bijna vijf soorten in de natuurmaatregel, 3,5 op het erf en iets minder dan drie op de regulier beheerde percelen.

Ongeveer 40% van de grotere soorten nachtvinders leven van bomen en struiken. Van kruiden leven ongeveer 25% van de macronachtvinders en van grassen 10%. Het is dus niet verrassend dat de meeste soorten worden aangetroffen in de houtige landschapselementen. Op het erf staat vaak een combinatie met bomen en struiken, en al dan niet kruiden. Qua aantal individuen ligt het erf dicht bij de regulier beheerde stukken land, qua aantal soorten komen ze meer in de buurt van de natuurmaatregelen.

4.5 Basiskwaliteit Natuur

In tabel 6 is van elke soort nachtvlinder uit de Basiskwaliteit Natuurlijst die voorkomt in het agrarisch gebied te zien of hij in 2024 is waargenomen. De tabel geeft een overzicht van het totaal aantal exemplaren per soort, op hoeveel meetpunten en door hoeveel deelnemers de soort is gezien in 2024. De meeste soorten zijn nachtactief en kunnen gevangen worden met de LedEmmer-methode, bruine daguil, mi-vlinder en vals witje zijn vooral dagactief en hebben een veel kleinere kans om terecht te komen in de emmers. Met andere woorden alle soorten uit het agrarisch gebied die redelijkerwijs met de LedEmmer-methode gevangen kunnen worden, zijn dit jaar aangetroffen binnen BIMAG. De meest algemene soort is de moeraswalstrospanner met 143 exemplaren, de meest wijdverbreide soort is de rietvink op 34 bedrijven.

Tabel 6: Lijst met de soorten van de Basiskwaliteit Natuur en hoeveel exemplaren er van elke soort zijn waargenomen, op hoeveel meetpunten de soort is waargenomen en hoeveel deelnemers aan BIMAG de soort hebben gezien.

Nederlandse naam	Aantal exemplaren	Aantal routes	Aantal deelnemers
bruine daguil	0	0	0
egale rietboorder	95	44	31
egelskopboorder	65	40	26
gele lis-boorder	4	4	4
gestippelde rietboorder	19	12	10
gestreepte goudspanner	30	26	23
gestreepte rietuil	27	24	18
gevlamde rietuil	0	0	0
goudvenstertje	46	33	26
grote beer	42	21	18
klaverspanner	111	41	31
kleine rietvink	38	19	11
koperuil	45	32	26
mi-vlinder	0	0	0
moeraswalstrospanner	143	37	26
ratelaarspanner	0	0	0
rietluipaard	35	17	13
rietvink	76	46	34
sint-jansvlinder	0	0	0
vals witje	0	0	0
wikke-uil	0	0	0

4.6 Mooie en zeldzame nachtvlinders

Naast veel algemene soorten werden er in het afgelopen jaar ook een aantal bijzondere en/of zeldzame soorten aangetroffen. In veel gevallen ging het om trekvlinders, maar ook werden er bijzonderheden gevangen waarvan het goed mogelijk is dat ze vanuit een populatie in de buurt gekomen zijn. We lichten er enkele bijzondere soorten uit.

In Zeeland bevindt zich een populatie van de zeer zeldzame gevlamde grasuil. De soort komt daar voor op de schorren. Opmerkelijk genoeg werd er dit jaar ook een exemplaar binnen BIMAG gevangen! Een andere bijzondere vangst was die van de moerasplantenboorder. Deze soort wordt in ons land nauwelijks gezien. Mogelijk wordt hij over het hoofd gezien, maar waarschijnlijk is hij gewoon echt zeer zeldzaam. Dit exemplaar werd binnen BIMAG gevangen in de provincie Friesland. Tot deze waarneming was de soort al een aantal jaren niet meer in ons land gezien. De zwartvlekspikkelspanner breidt zich uit in ons land. Vooral in Limburg en Zeeland komt de soort nu goed voor. Ook binnen BIMAG werd de soort gevangen, maar dit exemplaar werd aangetroffen in Zuid-Holland, wat de waarneming extra bijzonder maakt. In Drenthe werd een roestuil in één van de LedEmmers aangetroffen. Deze soort komt vooral voor in bossen op de zandgronden in Drenthe en Gelderland. Het is dus niet echt een agrarische soort en waarschijnlijk betrof het hier een zwerver. Een andere bijzondere zwerver was de hoogveenaarduil, die in Friesland werd aangetroffen. Dit is ver van de bekende populatie in het zuiden van het land, en hoe deze vlinder in Friesland is beland, blijft vooralsnog een raadsel. Nabij de kwelders in Groningen werden meerdere Zeeuwse grasworteluilten gevangen. De Nederlandse naam voor deze soort is niet goed gekozen, aangezien deze voornamelijk op de kwelders in Groningen en Friesland voorkomt. In Noord-Holland werd een grote boomspanner aangetroffen in de LedEmmer, een soort die voornamelijk in de duinen en in Limburg voorkomt. Een bijzondere soort die dit jaar een kleine invasie kende, was de vale stofuil. Voor dit jaar was deze soort nog maar een paar keer in ons land gezien. Dit jaar waren er meer dan twintig meldingen in Nederland, waarvan ook enkele binnen BIMAG!

Figuur 5: Een greep uit de bijzonderheden die dit jaar zijn gevangen binnen BIMAG. Van linksboven naar rechtsonder: gevlamde grasuil, moerasplantenboorder, zwartvlekspikkelspanner, roestuil, hoogveenaarduil, Zeeuwse grasworteluil, grote boomspanner en vale stofuil.

Naast deze zeldzame soorten zijn er uiteraard ook gewoon erg mooie soorten waargenomen die op meerdere plekken zijn gevangen. Deze zijn samengevat op onderstaande afbeelding.

Figuur 6: Negen mooie soorten nachtvinders die binnen het BIMAG project zijn gevangen en je dus op eigen terrein kunt aantreffen. Van linksboven naar rechtsonder: goudgele boorder, bonte grasuil, oranje wortelboorder, prachtpurperuiltje, goudvenstertje, zilveren groenuil, snuitvlinder, sint-jacobsvlinder en de kleine beer.

4.7 Bijvangsten

Zoals eerder benoemd komen er 2350 soorten nachtvlinders voor in Nederland. Binnen dit project zijn de soorten uit de macronachtvlindergroep, bestaande uit 850 soorten, op naam gebracht. Als bijvangst in de LedEmmers kwamen er ook veel foto's van micronachtvlinders voorbij. Hieronder staan enkele voorbeelden van micronachtvlinders die erg groot zijn, maar toch niet mee telden binnen het project. Twijfel je of het een micronachtvlinder of een macronachtvlinder is? Stuur de foto gewoon op en dan zoeken wij het uit. Wanneer er een microvlinder op de foto staat, zal deze niet meteen worden gedetermineerd. Indien er een zeldzaamheid bij zit, dan wel. Enkele soorten die vaak werden opgestuurd waren bijvoorbeeld verschillende soorten grasmotten, brandnetelbladroller, liesgrassnuitmot en het kroosvlindertje.

Figuur 7: Er worden ook regelmatig microvlinders gevangen binnen BIMAG. Het gaat hierbij voornamelijk om algemene soorten zoals de rietsnuitmot, bladrollers zoals de groene eikenbladroller, en grasmotten zoals de moerasgrasmot. Een enkele keer werd ook een zeldzaamheid gevangen, zoals het moerasduiveltje.

Er kwamen naast deze soorten ook nog veel foto's binnen van schietmotten. De naam doet vermoeden dat het motten, ofwel nachtvlinders zijn, maar dat is niet het geval. De larven van deze soorten leven in het water. De imago's (volwassen beesten) zijn te onderscheiden van vlinders doordat ze haren op het lichaam hebben in plaats van schubben. Ook werden er waterkevers in de LedEmmers aangetroffen. Deze vliegen in de nacht van sloot naar sloot en worden ook aangetrokken door licht.

Figuur 8: Naast nachtvlinders zaten er ook andere soortgroepen in de LedEmmers, zoals schietmotten, eendagsvliegen, waterkevers en sluipwespen.

5 Meetresultaten dagvlinders BIMAG-totaal

In totaal zijn er binnen BIMAG op 54 agrarische bedrijven dagvlinderroutes gelopen, met in totaal 61 verschillende routes. In 2024 zijn er 31 routes gelopen op 27 bedrijven. Tijdens de 205 gelopen kilometer zagen de deelnemers bij elkaar 4827 vlinders, verdeeld over 28 soorten. Een vergelijking met de andere jaren is terug te zien in tabel 7.

Tabel 7: Samenvattende dagvlindergegevens per jaar.

	2024	2023	2022	2021	2020	2019
Aantal deelnemers	27	33	29	19	9	4
Aantal exemplaren	4827	5350	4937	4979	2005	1405
Aantal soorten	28	28	31	28	21	19
Aantal gelopen routes	31	38	33	23	13	4
Aantal bezoeken	273	361	307	246	124	27
Totaal afgelegde afstand	205	271	274	227	88	24

5.1 Aantallen en soorten dagvlinders

In tabel 8 zijn alle soorten dagvlinders weergegeven die binnen BIMAG zijn gezien. Per soort staat het totaal aantal waargenomen individuen per jaar. Van de 13 typische boerenlandvlinders zijn 12 soorten waargenomen (bruin zandoogje, klein geaderd witje, oranje zandoogje, hooibeestje, kleine vuurvlied, oranjetipje, zwartsprietdikkopje, koevinkje, groot dikkopje, icarusblauwtje, bruin blauwtje en argusvlied). Alleen het geelsprietdikkopje ontbreekt in de lijst. In de top 15 van waargenomen soorten staan zes soorten die aan grassen gebonden zijn. Dit zijn het bruin zandoogje, bont zandoogje, oranje zandoogje, hooibeestje, zwartsprietdikkopje en koevinkje. De citroenvlied is gebonden aan struiken. De rest van de soorten is afhankelijk van verschillende soorten kruiden, waaronder verschillende soorten kool (klein- en groot koolwitje) en brandnetel (dagpauwoog, kleine vos en atalanta).

Er zijn dit jaar geen nieuwe soorten dagvlinders gezien binnen BIMAG. Wel is de grote vos, die vorig jaar voor het eerst binnen het project werd gezien, ook dit jaar weer waargenomen. Deze soort was met uitsterven bedreigd, maar heeft de laatste jaren een spectaculaire comeback gemaakt en is nu op sommige plekken algemener dan de kleine vos. Laatstgenoemde soort werd dit jaar overigens erg weinig gezien. Opvallend waren dit jaar de hoge aantallen landkaartjes ten opzichte van voorgaande jaren. Het landkaartje had dit jaar een derde generatie waarin hij erg goed vloog. Ook het bont zandoogje had hoge aantallen, deze voorheen typische bossoort wordt steeds vaker in het agrarisch gebied gezien.

Tabel 8: Waargenomen soorten dagvlinders en hun aantallen in 2024, 2023, 2022, 2021, 2020 en 2019.

soort	2024	2023	2022	2021	2020	2019
klein koolwitje	908	1275	923	975	546	122
bont zandoogje	676	429	206	147	3	9
atalanta	627	591	324	653	66	13
dagpauwoog	522	453	612	383	46	7
groot koolwitje	501	615	415	235	128	63
landkaartje	449	121	29	41	1	0
klein geaderd witje	217	365	383	139	31	2
bruin zandoogje	210	466	547	1308	714	900
citroenvlinder	142	162	89	135	8	10
distelvlinder	105	24	47	37	0	25
koevinkje	97	53	66	72	0	0
kleine vos	66	155	482	289	115	11
oranjetipje	64	75	72	68	28	63
hooibeestje	61	222	132	287	195	108
oranje zandoogje	41	89	178	51	20	14
groot dikkopje	31	43	61	49	4	13
gehakkelde aurelia	24	42	62	37	4	2
zwartsprietdikkopje	23	4	72	10	0	0
argusvlinder	18	8	17	6	59	22
boomblauwtje	16	41	61	14	1	0
kleine vuurvlinder	9	57	72	19	31	5
bruin blauwtje	5	31	19	8	2	7
icarusblauwtje	5	17	56	7	2	9
koninginnenpage	4	3	1	1	1	0
eikenpage	3	1	1	1	0	0
grote vos	1	2	0	0	0	0
kleine parelmoervlinder	1	5	2	5	0	0
scheefbloemwitje	1	0	1	0	0	0
bont dikkopje	0	1	1	0	0	0
gele luzernevlinder	0	0	1	0	0	0
keizersmantel	0	0	1	0	0	0
kleine ijsvogelvlinder	0	0	0	1	0	0
oranje luzernevlinder	0	0	4	1	0	0

5.2 Basiskwaliteit Natuur dagvlinders

Alle soorten uit de dagvlinderlijst van Basiskwaliteit Natuur zijn waargenomen in 2024. De argusvlinder en het zwartsprietdikkopje worden het minst waargenomen, op een beperkt aantal routes. Het bont- en, bruin zandoogje, klein geaderd witje, kleine vos en hooibeestje worden veel waargenomen en zijn wijd verbreid. Een soort als het oranjetipje wordt niet zoveel geteld, maar wel op relatief veel routes.

Tabel 9: Lijst met de soorten van de Basiskwaliteit Natuur en hoeveel exemplaren er van elke soort dit jaar zijn waargenomen, op hoeveel meetpunten de soort is waargenomen en hoeveel deelnemers aan BIMAG de soort hebben waargenomen.

Nederlandse naam	Aantal exemplaren	Aantal routes	Aantal deelnemers
argusvlinder	18	3	2
bont zandoogje	676	21	20
bruin blauwtje	5	2	2
bruin zandoogje	210	15	12
groot dikkopje	31	7	7
hooibeestje	61	6	5
icarusblauwtje	5	3	3
klein geaderd witje	217	15	15
kleine vos	66	14	13
kleine vuurvlinder	9	5	4
koevinkje	97	5	5
landkaartje	449	12	12
oranje zandoogje	41	5	5
oranjetipje	64	15	15
zwartsprietdikkopje	23	2	2

---

6 References

- Ellis, W.N., Groenendijk, D., Groenendijk, M.M., Huigens, M.E., Jansen, M.G.M., Meulen, J. van der, Nieukerken, E.J. van en Vos, R. de (2013) Nachtvinders belicht: dynamisch, belangrijk, bedreigd. De Vlinderstichting, Wageningen en Werkgroep Vlinderfaunistiek, Leiden.
- Fijen, T., Roovers, A., Van Deijk, J. en Van Grunsven, R. (2023). Nachtelijke bestuiving van belang voor de productie van aardbeien. Nature Today 20-03-2021: <https://www.naturetoday.com/nl/nl/n>
- Rintjema, S. en Stip, A. (2018). Insectvriendelijk graslandbeheer in Midden-Friesland. It Fryske Gea, De Vlinderstichting en It Lege Midden.
- Van Duuren, L. (2005). Interprovinciale inventarisatie-eenheden (IPI's) voor floristisch, vegetatiekundig en hydrobiologisch onderzoek. Centraal Bureau voor de Statistiek, Voorburg/Heerlen.
- Van de Nadort, T. (2020). Aan de slag voor insecten. De Vlinderstichting, Wageningen.
- Van Swaay, C.A.M., Bos-Groenendijk, G.I., Van Grunsven, R., Van Deijk, J.R., Stip, A., De Vries, H.H, Kok, J.M., Huskens, K., Veling, K., Van 't Bosch, J. en Poot, M.J.M. (2023). Vlinders, libellen en hommels geteld. Jaarverslag 2021. Rapport VS2022.003, De Vlinderstichting, Wageningen.
- Veling, K. (2023). Nachtvinders: belangrijke bestuivers van braam. Nature Today 10-04-2023: <https://www.naturetoday.com/nl/nl/nature-reports/message/?msg=30616>

---

7 Bijlage III Voor de liefhebber: toelichting berekeningen

De boeren is gevraagd om per LedEmmer elk individu op de foto te zetten en te mailen naar De Vlinderstichting. Daar zijn de soorten op alle foto's op naam gebracht en geteld. Tussen deze foto's zaten niet alleen nachtvlinders, maar ook schietmotten en soms kevers. Daarnaast is er bij de nachtvlinders ook nog verschil tussen grotere soorten (macronachtvlinders) en de kleinere soorten (micronachtvlinders). Bij dit project zijn alleen de waarnemingen van de macronachtvlinders gebruikt en 1 uitzondering binnen de microvlinders, de buxusmot. De foto's van de overige microvlinders, schietmotten etc. zijn niet meegenomen bij de vergelijkingen. Bij de macronachtvlinders zit een grote verscheidenheid aan aantal soorten. Elke soort heeft zijn eigen periode in het jaar dat hij vliegt. De metingen zijn in 2019 alleen in de nazomer en najaar uitgevoerd, waardoor een breed scala aan soorten wordt gemist.

Bij het uitkiezen van de verschillende locaties is geprobeerd om zowel een LedEmmer op het erf, een regulier beheert stuk en een bepaalde ingreep ten behoeve van de natuur te plaatsen. De weersomstandigheden zijn elke avond anders, en nachtvlinders reageren hierop. Als de omstandigheden minder optimaal zijn, bijvoorbeeld wanneer het kouder is, vliegen er minder vlinders dan wanneer het warmer is. Doordat de drie verschillende emmers per bedrijf op dezelfde avond stonden waren er tussen de drie locaties allemaal dezelfde weersomstandigheden waardoor deze locaties direct met elkaar te vergelijken zijn. De ene avond is dus niet direct met een andere avond te vergelijken. Dit is het geval om boeren bedrijven met elkaar te vergelijken; er was geen standaard avond dat iedereen de LedEmmers neerzette. Ook als dat wel werd gedaan is er nog regionaal verschil tussen het weer, wat invloed heeft op de hoeveelheid vlinders die worden aangetroffen.

Bij de terugkoppeling per deelnemende boer is 1 tabel opgenomen waarbij per locatie van de LedEmmer het aantal waargenomen exemplaren en het aantal soorten bij elkaar was opgeteld. Deze vergelijking kan sterk worden beïnvloed door 1 nacht dat een emmer erg veel vlinders vindt, terwijl dat de andere avonden op dezelfde plek niet zo was. Daarvoor is er een statistisch getoetst of het verschil tussen de locaties toeval door bijvoorbeeld deze uitschieter, of dat er consequent dezelfde verschillen worden gevonden. Deze zelfde onzekerheid is er wanneer er maar op 1 locatie per landgebruik wordt gebruikt. Het kan zijn dat er net op die ene plek optimale omstandigheden zijn om veel vlinders aan te treffen, terwijl dat 50 meter verder in hetzelfde perceel misschien niet het geval is. Daarom is het van belang om deze onzekerheid tussen de verschillende percelen zo klein mogelijk te houden en dat is mogelijk door per perceel meer tellingen uit te voeren. Dit eerste pilotjaar zijn er niet voldoende meetpunten om dat op kleine schaal te doen, waardoor ervoor is gekozen om de analyses op bredere schaal te doen. Daarbij is elk meetpunt ingedeeld tot een bepaalde IPI die vervolgens weer is gekoppeld aan de grove indeling van erf, regulier beheerd of beheerd met een ingreep voor de natuur.

Omdat er zowel verschillen zijn tussen welke nacht is gevangen, het aantal vlinders in de tijd van het jaar en op welke locatie is gevangen is er een statistische methode die corrigeert voor deze onzekerheden. Dat kan in het geval van deze data met een Negative Binomial Generalized Linear Model. Daarin zijn dan de dag van de tellingen en het bedrijf meegenomen als variabele om een

---

zo goed mogelijk beeld tussen de groepen te krijgen. Uit deze analyse komt een gemiddelde waarde per locatie, maar omdat er altijd nog spreiding in de hoeveelheid vlinders zit wordt dit ook weergegeven, de zogenoemde standaardfout. Om vervolgens te onderzoeken of het verschil tussen de groepen wordt verklaard door toeval of niet zijn de groepen met elkaar vergeleken. Dit is gedaan door een post-hoc toets (in dit geval een Tukey).

Tussen de groepen is een post-hoc (Tukey) uitgevoerd om de verschillen per groep aan te tonen. Dit is de R code die is gebruikt voor de analyse:

```
glmer.nb(aantal_ex ~ meetpunt + (1|doy) + (1|waarnemer), data = ) emmeans(test, "meetpunt_factor") pairs()
```

8 Bijlage IV Indeling van de IPI's tot een grovere indeling

Tabel 10: Indeling van de IPI's tot de grove indeling.

IPI	beschrijving	grove_indeling
341	Drinkputten, dobben en poelen	erf
451	Overhoekjes	erf
521	Erven, volkstuinten en moestuinten	erf
522	Sportterreinen, recreatiegebieden en campings	erf
100	Bossen, struwelen, singels e.d.	natuurlijker
146	Eendenkooien	natuurlijker
165	Hakhoutpercelen met gemengde samenstelling (geriefbosjes)	natuurlijker
170	Houtwallen, kaden, windsingels e.d.	natuurlijker
174	(Mei)doornhagen	natuurlijker
175	Elzen-essensingels	natuurlijker
176	Eiken-berkensingels	natuurlijker
178	Bomenrijen	natuurlijker
243	Halfnatuurlijke vochtige tot natte graslanden op matig voedselrijke gronden	natuurlijker
341	Drinkputten, dobben en poelen	natuurlijker
412	Graslanden met boomgaard of populierenaanplant	natuurlijker
413	Cultuurgrasland met een natuurlijke inslag	natuurlijker
416	Perceelsranden in gras- en hooilanden	natuurlijker
422	Kleinschalig akkerland	natuurlijker
424	Boomkwekerijen	natuurlijker
426	Akkerranden	natuurlijker
451	Overhoekjes	natuurlijker
454	Braakliggende percelen	natuurlijker
521	Erven, volkstuinten en moestuinten	natuurlijker
633	Binnendijken	natuurlijker
637	Onbeplante tuinwallen en schurvelingen	natuurlijker
720	Beken	natuurlijker
725	Oude beekarmen	natuurlijker
754	Slootkanten	natuurlijker
keverbank	Keverbank	natuurlijker
voedselbos	Voedselbos	natuurlijker
vogelakker	Vogelakker	natuurlijker
410	Graslanden	regulier
411	Grasland en hooiland	regulier
413	Cultuurgrasland met een natuurlijke inslag	regulier
420	Akkers	regulier
421	Grootschalig akkerland	regulier
422	Kleinschalig akkerland	regulier
423	Intensief fruitteeltgebied	regulier
424	Boomkwekerijen	regulier
425	Bollenveld	regulier
430	Graanakkers	regulier
440	Hakvruchtakkers	regulier
441	Aardappelakkers	regulier

9 Bijlage V Waargenomen soorten binnen BIMAG in 2024

Tabel 11: Alle waargenomen soorten nachtvlinders binnen alle jaren van BIMAG. De tweede kolom geeft het aantal exemplaren dat er zijn waargenomen in 2024. De derde kolom het aantal bedrijven waar de soort dit jaar is gezien en de laatste kolom het gemiddeld aantal waargenomen exemplaren over de periode 2019-2023.

soort	Aant. ex. 2024	Aant. bedrijven 2024	Gem. aantal 2019 - 2023
aangebrande spanner	29	21	23
aardappelstengelboorder	83	38	102
agaatvlinder	31	21	26
appelglasvlinder	0	0	1
appeltak	198	62	89
bandvoorjaarsuil	0	0	3
bastaardsatijnvlinder	19	10	18
berken-orvlinder	1	1	0
berkenbrandvlerkvlinder	14	10	8
berkeneenstaart	20	12	5
berkenhermelijnvlinder	4	4	2
berkenoogspanner	9	5	1
berkenspikkelspanner	19	6	17
berkenwintervlinder	0	0	1
bessenglasvlinder	0	0	1
bessentakvlinder	3	3	4
beukeneenstaart	18	13	14
bijvoetdwergspanner	2	2	2
blauw weeskind	0	0	1
blauwbandspanner	4	1	2
blauwrandspanner	5	4	6
blauwvleugeluil	1	1	1
bleke eenstaart	9	6	2
bleke grasuil	625	84	351
bleke grasworteluil	4	3	3
bleke novemberspanner	0	0	2
bochtige smele-uil	0	0	1
boksbaardvlinder	1	1	3
bont halmuiltje	0	0	2
bont schaapje	4	4	5
bonte bessenvlinder	3	3	4
bonte grasuil	4	2	8
bonte worteluil	40	2	2
boogsnuituil	2	2	4
bosbandspanner	2	2	1
bosbesbruintje	0	0	2
bosbesuil	91	29	24
bosgrasuil	0	0	1
bosrankdwergspanner	0	0	1
bosspanner	1	1	3
braamvlinder	13	9	3
brandnetelkapje	1	1	3

brandvlerkvlinder	55	29	19
brede-w-uil	6	4	2
breedbandhuismoeder	15	14	14
bruinbandspanner	2	2	4
bruine breedvleugeluil	1	1	4
bruine eenstaart	17	10	21
bruine essenuil	2	1	1
bruine grasuil	7	7	4
bruine grijsbandspanner	180	66	37
bruine groenuil	0	0	1
bruine herfstuil	2	2	3
bruine sikkeluil	14	12	9
bruine silene-uil	0	0	1
bruine snuituil	104	44	27
bruine vierbandspanner	0	0	3
bruine wapendrager	37	23	12
bruine zwartstipuil	1	1	2
brummelspanner	0	0	2
buxusmot	84	42	88
cipresdwergspanner	0	0	3
coniferenuil	0	0	1
dennenbandspanner	0	0	1
dennendwergspanner	0	0	2
dennenpijlstaart	17	10	12
dennenspanner	10	6	10
dennenspanner	0	0	2
dennenuil	1	1	1
donker brandnetelkapje	33	21	18
donker halmuiltje	2	2	12
donker klaverblaadje	74	27	25
donkere grasuil	6	5	3
donkere iepenuil	0	0	2
donkere korstmosuil	0	0	2
donkere marmeruil	18	15	22
donkere wapendrager	3	2	3
donkere winteruil	0	0	1
donkergroene korstmosuil	46	24	18
donsvlinder	44	19	19
draak	1	1	6
driehoekuil	9	8	16
drielijnuil	79	34	50
drietand	0	0	1
drievlekdwergspanner	0	0	1
drievlekspanner	39	17	13
dromedaris	3	3	4
dubbelpijl-uil	2	2	6
dubbelstipvoorjaarsuil	7	7	5
duinhalmuiltje	1	1	1
dunvlekspanner	30	17	14
dwarsbanddwergspanner	0	0	1

dwergstipspanner	38	19	16
eekhoorn	9	5	3
egale bosrankspanner	0	0	2
egale dwergspanner	1	1	4
egale rietboorder	95	31	32
egale stipspanner	3	2	7
egale stofuil	49	28	30
egelskopboorder	65	26	23
eiken-orvlinder	6	2	5
eikendwergspanner	6	5	4
eikenprocessierups	131	37	135
eikentandvlinder	104	38	50
eikenuiltje	3	3	8
eikenvoorjaarsuil	2	2	2
erwtenuil	0	0	1
esdoorndwergspanner	8	8	7
esdoortandvlinder	1	1	1
essengouduil	23	16	8
essenspanner	6	3	4
fijnspardwergspanner	10	4	7
florida-uil	1	1	1
fruitboomdwergspanner	7	6	4
gamma-uil	303	87	168
geblokte stipspanner	2	2	2
geblokte zomervlinder	0	0	1
geel beertje	3	2	6
geel spannertje	0	0	1
geelblad	1	1	2
geelbruine bandspanner	0	0	1
geelbruine herfstuil	0	0	1
geelbruine rietboorder	10	5	2
geelbruine vlekui	0	0	1
geelschouderspanner	12	8	6
geelvleugeluil	11	4	11
gegolfdde spanner	1	1	0
gehakelde spanner	104	22	33
gehoekte schimmelspanner	0	0	1
gekraagde grasuil	4	4	5
gele agaatspanner	41	23	56
gele duinrietboorder	2	2	3
gele eenstaart	204	50	61
gele kustspanner	4	2	1
gele lis-boorder	4	4	7
gele oogspanner	5	4	22
gele snuituil	0	0	2
gele tijger	68	35	57
gelijnde grasuil	6	4	18
gelijnde silene-uil	0	0	1
gelobd halmuiltje	13	10	42
gemarmerd heide-uiltje	1	1	1

geogde bandspanner	8	7	6
geogde w-uil	1	1	0
geogde worteluil	76	32	55
gepijlde micro-uil	28	13	5
gepluimde snuituil	3	3	3
gepluimde spanner	3	3	16
gerande spanner	167	49	64
gerimpelde spanner	18	11	9
geringde spikkelspanner	0	0	1
gestippelde houtvlinder	1	1	0
gestippelde oogspanner	36	22	27
gestippelde rietboorder	19	10	4
gestreepte goudspanner	30	23	26
gestreepte rietuil	27	18	13
gestreepte tandvlinder	4	2	8
getande spanner	2	2	2
getekende gamma-uil	3	3	4
geveerde spikkelspanner	1	1	2
geveerde witvleugeluil	0	0	1
gevlamde rietuil	0	0	2
gevlamde vlinder	1	1	2
gevlekte groenuil	0	0	2
gevlekte pijluil	1	1	1
gevlekte winteruil	9	8	5
gevlekte zomervlinder	8	6	16
gevorkte silene-uil	1	1	2
gewone bandspanner	209	67	34
gewone breedvleugeluil	1512	105	931
gewone dwergspanner	16	12	12
gewone gouduil	0	0	3
gewone grasuil	1195	96	1526
gewone heispanner	1	1	0
gewone silene-uil	1	1	2
gewone spikkelspanner	201	53	46
gewone stofuil	246	82	174
gewone velduil	53	32	39
gewone worteluil	347	83	456
glad beertje	147	36	41
goudgele boorder	4	4	3
goudhaaruil	2	2	1
goudvenstertje	46	26	20
graanworteluil	5	3	3
granietuil	47	19	4
grasbeertje	4	3	2
graswortelvlinder	46	28	66
grauwe borstel	0	0	1
grauwe grasuil	6	5	13
grauwe monnik	1	1	2
grauwe stofuil	0	0	1
grijs weeskind	2	2	0

grijsbandspinner	0	0	1
grijze dwergspanner	0	0	4
grijze grasuil	0	0	1
grijze heispanner	19	13	2
grijze herfstuil	0	0	3
grijze stipspanner	206	65	63
groenbandspanner	52	11	50
groene blokspanner	1	1	2
groene dwergspanner	19	10	22
groene geelvleugeluil	0	0	1
groene korstmosuil	4	4	6
groene weide-uil	1	1	3
groenige orvlinder	20	13	9
groente-uil	410	94	225
groot avondrood	10	7	16
groot visstaartje	0	0	2
grote beer	42	18	35
grote berberispanner	1	1	1
grote boomspanner	3	3	1
grote bosbesuil	0	0	1
grote groenuil	0	0	1
grote spikkelspanner	38	18	28
grote voorjaarsspanner	24	10	13
grote wintervlinder	7	5	29
grote worteluil	26	19	28
guldenroededwergspanner	11	9	3
haarbos	426	101	190
hagendoornvlinder	43	31	20
hagenheld	3	3	10
halmrupsvlinder	5	2	24
halvemaanvlinder	21	16	5
harige winteruil	0	0	1
hazelaaruil	59	33	31
heideringelrups	10	1	2
hennepnetelspanner	8	8	6
herculesje	9	8	5
heremietuil	8	6	1
herfst-rietboorder	61	20	99
herfstbremspanner	0	0	3
herfstspanner	1	1	2
hermelijnvlinder	1	1	1
hoogveenaarduil	1	1	0
hopdwergspanner	5	5	4
hopsnuituil	1	1	5
hopwortelboorder	0	0	2
houtspaander	31	17	10
huismoeder	1070	107	883
huisuil	19	10	12
hyena	28	15	36
iepengouduil	0	0	2

iepentakvlinder	9	5	3
jeneverbesspanner	0	0	2
kadeni-stofuil	6	6	4
kajatehoutspanner	27	10	12
kameeltje	9	8	3
kamillevlinder	0	0	1
kamperfoelie-uil	17	13	12
karmozijnrood weeskind	1	1	2
katoendaguil	4	4	17
klaverblaadje	13	9	3
klaverspanner	111	31	69
klein avondrood	0	0	2
klein kokerbeertje	8	1	0
klein muisbeertje	0	0	1
klein visstaartje	6	4	3
kleine beer	940	111	222
kleine blokspanner	14	10	4
kleine breedbandhuismoeder	0	0	2
kleine groenbandspanner	58	30	21
kleine groenuil	7	5	17
kleine hagenheld	1	1	1
kleine herculesspanner	0	0	1
kleine hermelijnvlinder	4	4	3
kleine huismoeder	3	3	9
kleine rietvink	38	11	19
kleine voorjaarsspanner	1	1	7
kleine voorjaarsuil	136	24	67
kleine wapendrager	3	2	1
kleine wintervlinder	1	1	9
kleine wortelhoutspanner	0	0	2
kleine zomervlinder	4	4	7
kolibrievlinder	0	0	1
komma-uil	2	2	5
kompassla-uil	0	0	1
koolbandspanner	6	6	4
kooluil	55	33	27
koperuil	45	26	30
kortzuiger	38	21	15
krakeling	0	0	2
kromzitter	9	2	14
kroonvogeltje	129	35	47
kustuil	1	1	3
kweekgrasuil	18	11	27
late heide-uil	1	1	2
late meidoornspanner	0	0	1
lente-orvlinder	1	1	2
leverkleurige spanner	11	7	17
levervlek	3	2	1
licht visstaartje	0	0	2
lichte blokspanner	3	2	3

lichte daguil	0	0	1
lichte korstmosuil	1	1	2
lichtgrijze uil	0	0	1
lieveling	53	32	28
ligusterpijlstaart	12	10	6
lijnsnuituil	7	6	4
lindegouduil	0	0	1
lindeherculesje	2	1	2
lindeknotsvlinder	0	0	1
lindepijlstaart	1	1	1
lisdoddeboorder	7	6	4
maansikkeluil	149	33	374
maantandvlinder	87	33	21
maanuiltje	3	3	1
malvabandspanner	0	0	2
marmerspanner	6	5	4
marmeruil	1	1	0
meidoornuil	4	3	7
meldedwergspanner	3	3	1
meldevlinder	15	9	13
melkwhite zomervlinder	2	2	2
mendicabeer	191	46	80
meriansborstel	79	28	46
metaalvlinder	0	0	1
moeras-grasuil	6	4	6
moeras-micro-uil	0	0	1
moeras-w-uil	0	0	5
moerasplantenboorder	1	1	0
moeraswalstrospanner	143	26	57
morpheusstofuil	116	50	66
muisbeertje	25	13	15
naaldboombeertje	1	1	2
naaldboomspanner	12	11	5
nachtpauwoog	0	0	2
najaarsspanner	1	1	10
nonvlinder	1	1	1
novemberspanner	0	0	1
nunvlinder	233	68	200
okergele spanner	0	0	1
open-breedbandhuismoeder	2	2	4
oranje agaatspanner	1	1	1
oranje bruinbandspanner	5	4	2
oranje dwergspanner	3	2	0
oranje iepentakvlinder	4	1	2
oranje o-vlinder	0	0	1
oranje wortelboorder	302	73	364
oranjegeel halmuiltje	80	29	217
orvlinder	41	19	12
paardenbloemspanner	3	3	5
paddenstoeluil	5	5	4

papegaaitje	1	1	2
pauwoogpijlstaart	41	30	41
peper-en-zoutvlinder	7	7	10
peppel-orvlinder	4	4	2
perentak	7	1	2
perzikkruiduil	0	0	2
pijlkruidspanner	4	1	1
pijpenstro-uil	0	0	2
piramidevlinder	23	14	2
plakker	48	31	50
plat beertje	31	7	25
populierengouduil	0	0	2
populierenpijlstaart	175	73	69
populierentandvlinder	0	0	1
populierenuil	1	1	2
populierenvoorjaarsuil	10	2	4
porseleinvlinder	4	4	1
prachtpurperuiltje	4	2	4
prachtstipspanner	0	0	1
prunusspanner	0	0	3
psi-uil	0	0	1
puntige zoomspanner	9	7	6
puta-uil	71	40	76
randvlekuil	25	16	20
ratelaarspanner	0	0	2
rietgrasuil	32	18	26
rietluipaard	35	13	33
rietvink	76	34	31
ringelrups	56	17	46
ringspikkelspanner	19	13	17
rode dennenspanner	4	4	4
rode vlekkenuil	10	6	6
roesje	102	56	30
roestige stipspanner	1	1	0
roestuil	1	1	0
rondvleugelbeertje	27	15	24
rood weeskind	3	3	2
roodachtige herfstuil	0	0	1
roodbandbeer	2	2	0
roodbont heide-uiltje	9	5	2
roodkopwinteruil	16	11	4
roodstreepspanner	2	2	2
rookkleurige worteluil	1	1	5
roomkleurige stipspanner	0	0	2
roomvlek	0	0	1
rozenblaadje	2	2	5
rozenspanner	0	0	2
russenuil	1	1	6
saffraangouduil	0	0	6
satijnen spikkelspanner	0	0	1

satijnstipspanner	18	11	31
satijnvlinder	0	0	4
schaapje	4	4	3
schaaruil	13	4	6
schaduwsnuituil	1	1	3
schaduwstipspanner	12	9	12
schedeldrager	115	42	15
schermbloemdwergspanner	7	7	4
scherphoekbandspanner	0	0	2
schijn-nonvlinder	3	1	0
schijn-piramidevlinder	0	0	1
schilddrager	52	27	24
schildstipspanner	8	6	8
schimmelspanner	21	15	9
seringenvlinder	3	2	2
sierlijke voorjaarsuil	1	1	1
silenespanner	4	3	4
sint-jacobsvlinder	14	7	6
sint-janskruidblokspanner	0	0	1
sint-jansvlinder	0	0	1
slakrups	130	38	36
slawortelboorder	69	26	64
sleedoorndwergspanner	1	1	2
smalvleugeldwergspanner	25	13	1
smalvleugelrietboorder	9	7	8
sneeuwbeer	20	7	30
snuitvlinder	62	40	30
spaanse vlag	6	4	1
spitsvleugelgrasuil	71	33	22
splinterstreep	8	6	12
sporkehoutspanner	0	0	2
springzaadbandspanner	1	1	1
spurrie-uil	68	32	42
stippelsnuituil	19	17	8
stompvleugelgrasuil	549	86	203
streepjesdwergspanner	2	2	2
streepkokerbeertje	22	6	20
stro-uiltje	616	79	96
strooiselstipspanner	0	0	1
tandjesuil	1	1	0
taxusspikkelspanner	133	57	94
turkse uil	3	3	4
tweekleurige heremietuil	6	5	7
tweekleurige uil	3	3	6
tweestip-orvlinder	3	2	4
tweestreepvoorjaarsuil	240	58	80
v-dwergspanner	13	11	16
vaal kokerbeertje	23	15	6
vale duinrietboorder	0	0	1
vale stofuil	2	2	0

valeriaandwergspanner	0	0	2
vals witje	0	0	1
varensbanner	1	1	2
variabele breedvleugeluil	6	2	6
variabele eikenuil	2	2	3
variabele grasuil	6	5	8
variabele herfstuil	0	0	2
variabele spanner	1	1	5
variabele spikkelsbanner	18	8	6
variabele voorjaarsuil	114	39	38
variabele w-uil	30	16	34
variabele worteluil	0	0	1
veelvraat	3	1	8
veldgrasuil	1	1	2
vierbandsbanner	182	49	37
vierkantspikkelsbanner	0	0	1
vierkantvlekuil	624	85	467
vierstipbeertje	2	2	4
viervlakvlinder	0	0	2
vingerhoedskruiddwergspanner	0	0	2
vasbekdwergspanner	0	0	2
vasbekuiltje	2	1	0
vlekdaguil	0	0	5
vlekstipspanner	203	72	93
vliervlinder	0	0	4
vogelwiekje	54	28	43
volgeling	65	39	48
voorjaarsboomspanner	30	9	14
voorjaarsdwergspanner	25	15	8
voorjaarsspanner	5	4	4
vroege visstaartje	1	1	0
vroege blokspanner	4	4	5
vroege spanner	7	6	5
vuursteenvlinder	44	26	19
w-uil	3	2	2
wachtervlinder	2	2	2
walstrobandsbanner	0	0	1
walstrospanner	7	5	2
wapendrager	148	46	104
weegbreebeer	0	0	1
wegedoornspanner	2	2	2
weidehalmuiltje	0	0	1
wilgendwergspanner	2	2	2
wilgengouduil	1	1	2
wilgenhermelijnvlinder	0	0	1
wilgenhoutrups	1	1	2
wilgenschorsvlinder	3	3	5
windepijlstaart	5	3	7
witlijntandvlinder	4	3	5
witringuil	0	0	1

---

witstipgrasuil	15	12	30
witte eenstaart	4	3	4
witte grijsbandspanner	100	33	29
witte schaduwspanner	2	1	2
witte tijger	633	96	434
witte-l-uil	19	15	14
witvlakdwergspanner	1	1	1
witvlakvlinder	19	8	5
witvlekspikkelspanner	0	0	1
wortelhoutspanner	1	1	3
zandhalmuiltje	78	43	60
zandhaverboorder	1	1	2
zeeuwse grasworteluil	25	1	2
zeggeboorder	32	14	12
zesstreepuil	1	1	8
zilveren groenuil	11	9	5
zilverhaak	2	2	1
zilverstreep	14	6	10
zomervlinder	3	2	8
zuidelijke bandspanner	20	10	8
zuidelijke grasuil	19	13	31
zuidelijke stofuil	139	55	169
zuringspanner	0	0	1
zuringuil	47	32	27
zwart beertje	0	0	8
zwart weeskind	9	9	7
zwartbandspanner	65	29	33
zwarte herfstspinner	15	3	16
zwarte-c-uil	1352	107	921
zwarte-l-vlinder	0	0	1
zwarte-w-vlinder	1	1	3
zwartkamdwergspanner	51	28	30
zwartpuntvolgeling	0	0	2
zwartstipspanner	0	0	2
zwartstipvlinder	12	6	6
zwartvlekdwergspanner	66	27	19
zwartvlekspikkelspanner	1	1	0
zwartvlekwinteruil	1	1	3
